

Uitlegschema kabels & leidingen

[Onderdeel van artikel over de Wezenlijke Winstpunten Aanpak: klik [HIER](#)]

Om ruimte te creëren voor toekomstige ontwikkelingen is het belangrijk de Amsterdamse ondergrond compacter en slimmer in te richten. Herziening van het ‘uitlegschema kabels en leidingen’, dat dient als uitgangspunt voor de positionering van de kabels en leidingen in de ondergrond, vormt daarin een belangrijk onderdeel ([afbeelding 1](#)).

Afbeelding 1. Een nieuw uitlegschema kabels en leidingen [1 – aangepast]

1. Systembarrières identificeren

Het huidige uitlegschema is gebaseerd op standaarden van ongeveer 30 jaar geleden. Deze standaarden zijn in veel situaties niet meer toereikend, zo stellen betrokken partijen vast. Om de infrastructuur passend te maken, is het steeds vaker nodig om te zoeken naar ‘creatieve oplossingen’. En dat nog zonder goed rekening te (kunnen) houden met alle ontwikkelingen op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie en de circulaire stad, en de onzekerheden die daarmee gepaard gaan. Op deze manier worden uitzonderingen op het uitlegschema eerder regel dan uitzondering.

Om deze problematiek het hoofd te bieden hebben de partijen het plan opgevat om niet alleen te sleutelen aan het uitlegschema zelf, maar op termijn ook aan het [WIOR-proces](#) (Werken In de Openbare Ruimte) – de methode voor het plannen, vergunnen, leggen en beheren van kabels en leidingen waar het uitlegschema deel van uitmaakt. Eerder onderzoek [2] heeft uitgewezen dat het huidige WIOR-proces uitgaat van één speler die eerst eigen plannen maakt alvorens af te stemmen met andere spelers. Dit waar integraal ontwerp van nutsinfrastructuur aan de voorkant nodig is om de ondergrond compacter in slimmer in te richten.

Het wezenlijk winstpunt 'uitlegschema' heeft zodoende te maken met (ten minste) drie systeembarreries: (1) 'denken vanuit de eigen sector of organisatie, ingegeven door wet- en regelgeving', (2) 'schaarste in werkbare ruimte ondergronds' en (3) 'onvoldoende regie op werken in de ondergrond, en verouderde inrichtingsprincipes'.

2. Winstpunten formeren

In opdracht van betrokken directeuren van Waternet, Liander en de gemeente Amsterdam is er in 2020 een reeks 'experttafels' georganiseerd om tot een goed en gedragen voorstel voor innovatie van het uitlegschema te komen. In eerste instantie is gewerkt aan een 'prototype 1', samengesteld op basis van de kortste onderlinge afstanden uit gebruikte uitlegschema's in binnen- en buitenland, evenals de bestaande landelijke norm [NEN 7171-1](#). Daarmee wordt een verbeterslag gemaakt binnen of op de grens van bestaande kaders.

Tegelijkertijd wordt verdergaande innovatie gestimuleerd door het implementeren van een tweejaarlijks actualisatiemechanisme en het ontwikkelen van een 'prototype 2' dat onder andere ruimtereserveringen en de toepassing van hulpconstructies, zoals kabelkokers en een mantelbuisputconstructie mogelijk maakt.

De actualisatie van de WIOR-verordening in 2021 vormt een 'natuurlijk' moment voor vastleggen van prototype 1 en het actualisatiemechanisme. Daarnaast kan ook de geplande [herziening van de NEN 7171-1](#), op landelijk niveau putten uit de resultaten van dit project. Om dit te bewerkstelligen is inmiddels een 'winstpuntenteam' geformeerd waarin deelnemers aan het Koppelkansentrajec samenwerken met ambtenaren die betrokken zijn bij de herziening van de WIOR-verordening [3].

3. Reflecteren op de voortgang

Zoals te verwachten, loopt niet alles op rolletjes. Bij de ontwikkeling van 'prototype 1' bleek het bijvoorbeeld niet eenvoudig om de juiste mensen te vinden. Dat wil zeggen, werknemers van betrokken organisaties met de kennis en het mandaat om een beslissing te nemen over het aanpassen van gegevens in het uitlegschema. En ook toen de juiste mensen waren gevonden, bleek het niet eenvoudig om een akkoord te bereiken.

Eind 2020 was daarom eerst een 'verdiepingsslag' nodig, alvorens prototype 1 ter besluitvorming kon worden aangeboden aan de gemeente. Hierbij werden 'stappentrackers' ingezet om bij te houden wat er nodig is om in de verschillende organisaties tot een akkoord op het nieuwe uitlegschema te komen. Een gezamenlijke reflectie op deze stappentrackers bracht diverse obstakels aan het licht. Zo zou de ingewikkeldheid van het vinden van de juiste mensen wel een kunnen voortkomen uit interne besluitvormingsprocessen. Daarin zijn taken en verantwoordelijkheden, evenals benodigde kennis, verdeeld over verschillende afdelingen en lagen in de organisatie (systeembarrerie 4?). Ook sectorale regelgeving die aanstuurt op standaardisatie (systeembarrerie 3?) lijkt een barrière te vormen om af te wijken van 'business as usual' [4].

Per organisatie zal nader moeten worden uitgezocht welke organisatiestructuren precies in de weg zitten, en waar ingewikkeldheden te maken met routinematig denken en handelen. Dit proces biedt aanknopingspunten voor het aanscherpen van de geïdentificeerde systeembarreries (stap 1), als ook voor het bijstellen van de gehanteerde strategie om aan dit wezenlijk winstpunt te werken (stap 2).

Bronnenlijst

1. Koppelkansen (2021) Uitlegschema kabels en leidingen, update voor directeurenoverleg, 8 april.
2. Camps, S. (2019) Verkenning governance Koppelkansen Amstelstad. Rapportage. Gemeente Amsterdam, 24 december. Geraadpleegd van: <https://www.kennisactiewater.nl/rapporten/governance-van-de-amsterdamse-ondergrond-vraagstukken-barrieres-en-oplossingsrichtingen/>
3. Koppelkansen (2020) Plan van Aanpak Uitlegschema, 9 juni.
4. Koppelkansen (2021) Notulen Kernteam Koppelkansen, 1 april.